

Владимир Гвозден

СТРЕЛЕ И ОБРЕДИ

Драго Кекановић: *Вејрово срце*,
Српска књижевна задруга, Београд, 2012.

Роман Драга Кекановића *Вејрово срце* је повест која описује догађаје паралелне са почетком распада бивше државе у Хрватској деведесетих година. Прича се приповеда двадесет година касније у Бечу, где се четворица пријатеља (инжењер, адвокат, анестетичар и грађевински предузимач) налазе поводом свадбе коју организује такође изгнаник. Они евоцирају слику промашаја, избрисаног завичаја и суочавају се са чињеницом да су живели два живота, онај пре и овај после деведесетих година. Премда је приповедање уоквирено појављивањем приповедача у првом и последњем поглављу, оно служи само да би се уоквирила повест која се налази у средишту књиге. Попут Колрицовог старог морнара, један од присутних, адвокат Ранко Мусулин, започиње хипнотишућу причу о лову на божанског Дива, великог вепра на Папуку, који се одигравао паралелно са деловањем бога Марса, односно са испаливањем првих ратних куршума у Славонији. У поднаслову оправдано стоји *ловачки роман*, и то добро функционише, како дословно (јер описи лова су прецизни и уверљиви), тако и метафорички (јер лов, као и књижевност, мирише на смрт). Али, рецимо још и ово: *ловачки роман* може да упуту и на конститутивну лаж сваког литерарног покушаја који настоји да нас увери у истину.

„У лову се, као на рулету, само добија и губи. У својем последњем лову, међутим, ја сам и добио и изгубио. А ви о томе желите да вам причам?“, вели Мусулин пријатељима, а ми касније сазнајемо да ту причу годинама није био у стању да исприча ни самом себи. Његов последњи лов одиграо се на планини Папук захваљујући случају или

судбини током јесени 1991. године, а почиње саобраћајном несрећом, невољом која ће призвати нове невоље. Три случајна пријатеља, остарели сеоски ексцентрик, одбегли младић и успешни адвокат, трагају за великим вепром чије трагове откривају крај преврнутог аутомобила – при крају романа сазнаћемо да су сви они, осим приповедача, мртви. Углачане и ритмизоване реченице нас полако припремају за коначни обрачун: прича о потрази нема линеарну структуру и испресецана је сећањима на одлазак из Загреба, на пословне успехе и породичне неуспехе – у том смислу, она је индивидуализована, и можда баш зато општа, јер пут ка типу води кроз специфичност доживљаја света. Поврх тога, епска нарација о лову проткана је, и то је овде најзначајнији удео књижевности, лирским пасажима, пре свега везаним за доживљаје природе и сопства. Упркос томе што се бави и крупним друштвеним темама, мислим да је то у другом плану када је реч о оцени значаја овог романа као књижевног дела. Посебно фасцинирају две ствари: однос према природи и опис лова. Кекановић је ту отишао далеко – тако данас скоро нико други у српској књижевности не пише, можда и због недостатка богатства доживљаја, а чешиће због недовољног познавања света знакова који се дочарава (укратко, волео бих да писање о било чему у корпусу савременог српског романа буде, у старомодном смислу познавања материје, на нивоу Кекановићевог писања о природи и лову).

Шума је место у којем се одвијају прави, истински разговори Ранка Мусулина; она му омогућава да ненаметљиво и суптилно свету цивилизације подари гротескно обличје. Упркос њеној алегоричности, природа је, елегичним и терапеутским тоновима, у *Вейровом срцу* дочарана са свим елементима локалне боје који чине велику књижевност. Лов је антрополошка константа, и овде је приказана страст која је само наизглед – посматрано са непостојећих висина – гора од наших других страсти. Не смемо заборавити нешто што Кекановић добро зна: метафорички говорећи, дивљач не убијају стреле, већ одређени обреди. Он изазива читаоца опседнутог коректношћу једног света да буде згађен над ловом, како би му показао да је његова згађеност само једна лукава гримаса над историјом из које себе жели да изузме и ослободи бремена одговорности. Чак и када на Кекановићеве ловце падне терет историје и савремених збивања, они ће остати одани својој муци – трагању за великим вепром по славонском блату који их, у снажном обрту на крају романа, заправо прати јер је сам изнемогао и тражи њихову помоћ у виду еутаназије. Улога лова је, дакле, двојака: с једне стране, он је слика страсти, људске страсти која може бити лепа и паклена; с друге стране, он је метафора живота, јер, како је написано, животиња се черечи истим редоследом како се врши дисекција.

Лов је игра страсти и окрутности, као много тога у животу, а на питање које се у једном тренутку поставља усудио би се да одговори само неко ко сматра да ватрено живи, а притом не избија из кутије мокрых шибица: „Због чега смо, збиља, све то радили и годинама послије, кад смо већ били толико одрасли да уочимо како је смрт звијерке ружна и непотребна, у сваком погледу – сувишна, и да човјеку једноставно не пристоји да ликује над одстријељеним јеленом или фазаном. Све смо ми то знали, кажем, али се нисмо одмицали у страну.” Бити прави ловац значи бити исто што и човек, а не вечито се одмицати у страну и судити о свему са безбедне раздаљине; или можда сасвим другачије, бити ловац значи бити исто што и човек, лажно доследан, суздржан, неделатан, унапред ућуткан пред сваком етичком дилемом. На крају, Левијатан је мртав, али поставља се питање да ли су његови прогонитељи још увек живи, и на који начин су, наравно, живи. Испоставља се да је лов био потрага за нечим другим, али за то друго нико од њих још није нашао име.

Накнадна памет приповедача о догађајима може на тренутке да засмета, као што његова скромност пред светом може да оплемени, али још једном подвлачим да књижевност није место истине, барем не истине у кључу давања универзалног одговора; њен удео је код Кекановића оно што треба да буде – стил, уверљивост сижеа, спретна композиција, изградња ликова, неприкривена опсесивност и избегавање датости као темеља приповедања. Роман има сјајан крај: пас истоветан оном који је морао бити убијен после лова из 1991. појављује се сада на улици у Бечу; он поставља приповедача пред јововске теразије како би остао да живи у причи из које је желео да изиђе. Као повест о рани која зацељује али никада не може сасвим да нестане, *Вейрово срце* не призива готовог читаоца, какви смо углавном постали, људи са тезом, већ уме да створи читаоца, да га увуче у своју причу и да га на крају катапултира у стварност.